

İNSANIN ANLAM ARAYIŞINDA DİN VE MİT'LERİN ROLÜ

İbrahim Hakkı Kaynak

Selcuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Alaeddin Keykubat Kampusu, Konya

*hakkikaynak@selcuk.edu.tr.

Özet: İnsanoğlu, yeryüzüne düşüşünden itibaren içinde daima Yüce varlık inancı halyi taşımıştır. Bu Yüce varlık tasavvuru buldukları şartlara, çağlara ve kültürlere ve kendi dünyalarına göre sembolik bir form içinde değişe gelmiştir. Bu anlam arayışının kutsal tarih olguları ve kahramanları, her devir ve zaman kesitinde etkilerini sürdürerek her çağın insanı ile çağdaş olabilmişlerdir. Dini inanışların yaygın olduğu toplumlarda, Yüce varlık inanışının zayıflamaya başladığı dönemlerde Yüce varlık yerini yüce insan tiplmelerine bırakmıştır. Modern dönemlerde ise bu durum modern insanın ihtiyaçlarına göre şekillenerek kendini göstermiştir. Zaman içerisinde ortaya çıkan ve benimsenen mitsel formlar, toplumsal değişim ve davranış tiplmelerini konu aldığından her zaman bir değer olarak varlığını ve önemini korumuştur. İlkel olarak adlandırılan toplumlardaki fenomenlerin, modern toplumlarda da örtülü olarak devam etmesi ve beşeri muhakeme süreçlerinin işleme bakımından, özde insanın var oluş nedenlerinin aynı olmasından kaynaklanır. İlkel toplumlarda mit'ler, bir eğitim aracı olarak görev üstlenirken, modern toplumlarda bu görevin milli kahramanlar, filozoflar ve kanaat önderleri tarafından yerine getirildiği görülür. Mit'lerde var olan davranış ve tutumların bir mukayeseye tabi tutulduğunda, modern dünyanın rasyonel yapıları içinde de varlığını sürdüren birçok davranışın, arkaik davranış tiplerinin bir uzantısı olduğu görülür. İnsanlığın başlangıcından günümüzün rasyonel modern dünyasına kadar uzanan bu süreçte insanın ruhundan fıskıran ihtiyaçlar hiçbir zaman değişmemiştir.

Bu çalışmamızda temel amaç, ilkel ve arkaik toplumlara yakıştırılan mitolojik anlamların içerdiği inanışların günümüz modern dünyanın gündelik hayatında aynı şekilde içkin olduğunu ve geniş bir yer tuttuğunu Dinler Tarihi disiplini içinde göstermeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: *Yüce varlık, Mit, Din, Modern dünya, Beşeri muhakeme*

The Roles of Religions and Myths in Human Being's Perception Seeking

Abstract: Human beings have been imagining the belief of Supreme Being since they have been stepped on the Earth. This vision of Supreme Being has been changed in a symbolic form based on their own world according to the conditions, ages and the cultures. The historical phenomenon and heroes of this perception seeking have been carried out their existence in every age and have become the contemporary of the human beings of the every age. The Supreme Human Being took the place of Supreme Being in the societies in which the religious beliefs were common during the ages when the Supreme Being belief was decreasing. In modern times, this process has been emerged according to the requirements of the modern man. The mythical forms emerged and approved in due course have always been maintained their importance as a value in every age as they have been covering the social change and behaviour types.

The phenomenon of the societies that have been regarded as primitive and their progression in the modern societies implicitly originated from the fact that human existence is based on the same source. The myths in the primitive societies took part as an education tool and in modern societies their roles have been carried out by the national heroes, philosophers and the opinion leaders. It has been observed that the behaviours and the attitudes in the myths are the extension of the archaic behaviour types that have been also continuing their existence in the rational structure of the modern world if we compare. This process from the beginning of the humanity to the today's rational world, the requirements of the human beings never change.

The main aim of our study indicates that the myths and their beliefs that have been associated with the primitive and the archaic societies also have been continuing their existence in the daily life of the modern world and cover a large place and we try to analyze this process in the history of the religions.

Key Words: *Supreme Being, Myth, Religion Modern World, Human Judgement*

1. GİRİŞ

Evren insan merkezli var olmuştur. Her şey onu etrafında ona göre şekillenmiştir. Dolayısıyla evrende yegâne sorumluluk sahibi insandır. Bu sorumluluk yükü insanı anlam arayışına sevk etmiştir. Varlıklar arasında kendini konumlandırmak için ben neyim? Kimim? Kime göre neyim ve kimim sorularına başlangıçtan itibaren muhatap olmuş ve kendini bu sorular çerçevesinde anlamlandırmaya ve konumlandırmaya sevk etmiştir. Âlemde, insan dışındaki bütün varlıkların programları paketlenmiş bir biçimde onlara verilmişken, insan denen varlığın programı insanın iradesine bırakılmıştır. Çünkü evrende olup bitenler, insan merkezli onun etrafında şekillene gelmiştir. Bunun nedenini "ben sizin rabbiniz değilmiyim?" sorusunda aramak gerekmektedir.

İnsan olmanın en temel zorunluluklarından biri, ruhun derinliklerinde" anlam "için ayrılmış müstesna yeri, yaratılış amacına yaraşır tecrübelerle doldurmaktır. Akıl ve ruh sağlığı yerinde olan hiç kimse niçin anlam arayayım ki? tarzında bir soru yöneltmez. Çünkü böyle bir soru tarzı varoluş amacının sınırları dâhilinde kabul edilemez Anlam arayışı doğuştan gelen bir eğilimdir¹. İnsanın anlam arayışı, hayatını sorgulaması onun ruhsal olgunluğunun doğal bir sonucudur². İnsanlığın tarih boyunca elde ettiği en önemli tecrübe kutsalın tecrübesi olmuştur. Bu tecrübe tek tanrıca inançtan. Çok tanrıca inanca doğru olmuştur. İnsanlığın kutsalın tecrübesi ile ilgili olarak bu anlam arayışı farklı toplumluklarda farklı şekillerde tezahür etmiştir.

Ruhunda tatmin bekleyen boşluğu insan, ancak bir amaca veya hedefe sarılmakla doldurabilir. Sarılabileceği amaçları belirleme noktasında her birey, hayatı sürdürme kararında olduğu sürece sorumluluk altındadır³.

İnsanın hayatı kutsal ve kutsal dışı olmak üzere iki dünya kuşatılmıştır. Geleneksel süreçte her şeyin kutsallıkla ilişkilendirilip anlam kazandığı bir dünya var iken, modern dünyada yeni arayışlar içinde din dışı bir dünya var edilmeye çalışılmıştır. Geleneksel süreçteki insan için " inancın kendisi en güçlü motivasyon kaynağıdır⁴. İnsanın bu anlam arayışı başlangıçtan günümüze

¹ Bahadır Abdülkerim, İnsanın Anlam Arayışı ve Din, İstanbul, 2002, s.29.

² Frankl, Viktor, Das Leiden am sinnlosen Leben, Psychotherapie für heute, Freiburg, 1991, s.239.

³ Bahadır, Abdülkerim, a.g.e., s.29.

⁴ Böschmeyer, Uwe, Die Sinnfrage in Psychotherapie und Theologie, Die Existenzanalyse und Logotherapie E.Frankl's aus theologischer Sicht, Walter de Gruyter Verlag, Berlin-Newyork, s.80.

kadar iki çizgide gelişmiştir. Bu çizgilerden ilki din, ikicisi evrimci anlayışla gelişen, adına pozivist felsefe de denilen süreç. Yaşanılan ilk süreçte insan mef'ul durumunda, ikinci süreçte ise özne durumundadır.

İnsan anlam arayışını doğal ve zorunlu olarak "evet, bilakis Rabbimizsin"⁵ cevabında aramaya başlamıştır.

2. ANLAM ARAYIŞINDA DİN VE DİNİN ROLÜ

Yaratılmışların en üstünü olan insan kendi tarihsel serüveni içerisinde her zaman aşkın bir güce inanma, kendisinden üstün bir varlığa sığınma ihtiyacı duymuştur. Bu üstün varlığa inanma, insana dünyadaki varlığını anlamlandırmayı, hayatın nihai gayesini ve yaşamın zorluklarına karşı dayanıklı olabilmeyi öğretmiştir.

Din, bir temsiller sistemini (inançlar, mitleri dogmalar,vs.), bir örgütü (kiliseler, tarikatlar, mezhepler,vs.) ve ritüelleri bir araya getirir. Başka bir deyişle din, aşkın veya kozmik bir düzene ait inançları, yaşam kurallarını ve ibadet biçimlerini içinde toplayan örgütlenme olarak tanımlanır⁶. Başka bir ifade ile din, görünen ile görünmeyen dünya arasında bir köprüdür. Yani din, iki dünyanın bilgisini ve seyrini bir iman etrafında birleştiren, bir taraftan diğerine geçişi sağlayan, iki dünyayı insan için anlaşılabilir kılabilen bir yoldur.

İnsanlığın yeryüzündeki ilk tecrübeleri ve kazanımları ile başlayan ve farklı şeylere inanma biçiminde tezahür eden dinsel eylem ve davranışlar, tarihin seyri içinde farklı din ve inançlar şeklinde devam ede gelmiştir. İnsanlığın tarihsel birikimine göz atıldığında ilk çağlardan zamanımıza kadar insana ait eylemlerin gösterdiği fenomenler arasında, en yaygın ve etkili olan din olayı olmuştur. Bu durum ise insanlık var olduğu sürece devam edecektir. Çünkü insanlar, var oluşsal meseleleri referans göstererek ve dini anlamlar aracılığıyla hayatına değerler dünyası içinde bir yer edinmeye çalışmaktadır. Yine insanlık tarihinde mitolojiden dine, çok tanrılı dinlerden tek tanrılı dinlere kadar hak veya batıl olsun birçok dine inanma, tanrıya ibadet etme ve bu dinler aracılığıyla kültür ve medeniyetler inşa etme sürecinde dinlere olan bağlılığın azalması ve artması söz konusu olmuştur. Şu bir tarihi gerçektir ki, insanın bir dine inanma ihtiyacı ve bu ihtiyaca cevap veren bir din veya inanç sistemi bütün zamanlarda var olagelmıştır.

⁵ Kur'an-ı Kerim, A'raf, 172.

⁶ Dumortier Brngitte, Atlasdes Religions, Çev.Özgür Adadağ, Dinler Atlası, İstanbul,2007,s.8.

İnsanlığın din karşısında ilgi ve alakasının en aza indiği var sayılan dönem, ondokuzuncu yüzyıl zaman dilimi olmuştur. On dokuzuncu yüzyılın evrimci pozitivist düşüncesi, modernlik anlayışıyla birlikte, bütün dinlerin ve inançların karşısına bilim adı verilen yeni bir din koymuştur. Bu dinin klasik dinlerden yegâne farkı metafizik varlığı yani tanrıyı o dönemdeki egemen evrimci bilim anlayışı gereği, kabul etmeyişidir. Bunun altında yatan temel neden, Hıristiyanlığın '*insanlığı kurtaracağı*'na olan inancı ile bilimin '*insanlığı kurtaracağı*' inancının yer değiştirmiş olmasıdır. Pozitivist modern düşüncenin en belirleyici özelliği gelenekselliği ret edip modern yeni bir toplum ve dünya kurma iddiasıdır.

Modern toplumun esas özelliği ise, doğüstü varlık ve ilkelere dayanan mistik, metafizik ve büyüsel özellikler ihtiva eden klasik dinlerin etkisinden kurtularak 'rasyonel-bilimsel düşünce'yi hayata, topluma hâkim kılmasıdır. Modern toplumun gerektirdiği ahlak, hukuk ve değer anlayışı da dini inançlara değil, pozitif bilimsel verilere dayanacaktır. Bu dönemde insanın evrenle olan ilişkisi yeniden tanımlanmış ve insanın anlam arayışındaki serüveninde insan mef'ul olmaktan çıkarak yaşamın her alanını düzenleyen fail durumuna gelmiş ve asli fail Yüce varlık ortadan kalkmıştır.

Modern dönemlerde ortaya çıkan komünizm, faşizm ve kapitalizm gibi ideolojik ve rasyonel kurgular, metafizik referansları olmadığından insanın anlam arayışı serüveninde ve onu tatmin noktasında sınıfta kalmıştır.

Aydınlatma ile başlayan yeni insanlık deneyimi, insana ne din dışı bir dünya kurabilmiş, ne de mitik, metafizik soru ve endişelerinden uzak kalabilmiştir. Metafizik soruları insan doğasından getirmektedir. Bunun yanı sıra yeni insanlık deneyimi rasyonel bilimsel bilgiye dayandığından insanlığa barış ve özgürlük de getirememiştir. Din gibi çeşitli metafizik inanç, öğretisi ve öykülerde cevabı aranan sorular ve tatmini istenen ihtiyaçların belli bir zamana bağlı değil, bütün zaman ve mekânlara ait olduğu anlaşılmıştır. Bu konuda ortaya çıkan en önemli sonuç ise, insanlık yukarıda sayılan insani ihtiyaçları değil, ancak onların karşılanma biçimini değiştirebilmektedir.

Sosyolojik dille ifade edilecek olursa sadece akli ve fiziki dünyayı kendine temel referans alan seküler bilimsel görüşlerin artık geçerliliği sorgulanır bir durum arz etmeye başlamıştır. Çünkü insanın inanç alanı, rasyonel olmayı değil, duygu ve gönül dünyasının işlenmişliğini gerektirmektedir ve insanın inanma eylemi yok olmayacak bir özelliktir.

Çünkü dinlerde otoritenin kaynağı, özellikle tek tanrılı dinlerde, vahiy yoluyla kendi varlığı ve mesajlarını bildiren Tanrı'dır, yani tabiatüstü bir varlıktır. Kısacası din, insana gözde bir varlık olmanın yolunu gösterir. Modernitenin faili olan insanın anlam arayışı ben merkezli bir hayat sunarken, insan insanın kurdu yapmaktadır.

3. İNSANIN ANLAM ARAYIŞINDA MİT'LERİN ROLÜ

Genel tanımıyla Mitoloji, insanlığın sahip olduğu efsaneleri sistematik bir şekilde inceleyen bilim dalına mitoloji denir. İnsanlar tarih içinde farklı inanç, bilgi ve deneyimler edinmişlerdir. Tarihin her aşamasında toplumların oluşumunu, tarihi gelişimi, dünya görüşü, yazılı ve sözlü kaynaklar meydana getirmişlerdir. Bunların tümüne o toplumun mitos'ları ya da '*kültürel mirası*' denebilir. Mit'ler henüz insanın okuma ve yazmayı bilmediği dönemlerde ortaya çıktığından, başlangıç itibarıyla söylenmiş söz anlamına gelmektedir.

Yunancada söz anlamına gelen mythos'lar, insanların çözemedikleri her türlü oluşumu anlamlı bir biçimde açıklama gereksinimlerinden doğmuştur. Yunan dili ve edebiyatında söz kavramı yerine geçen üç önemli kavram vardır: mythos, epos ve logos. Mythos, söylenen ve duyulan sözü, epos, bir düzen ve ölçüye göre söylenen, okunan sanatlı, ustaca sözü, logos ise söz söyleme, konuşma, geçmişte söylenenlerin tekrarı gibi anlamlara gelmektedir. Daha sonra da Batı kültürü ve edebiyatında efsane anlamını kazanmıştır. Mitlerin tarihi insanlığın tarihidir. Mitler hayatımıza anlam ve biçim veren zamansız ve evrensel hikâyeleridir. Mit'ler, insanın ve toplumların genetik yapısını şekillendirirler.

Mitler yalnızca dünyanın, hayvanların, bitkilerin ve insanın kökenini anlatmakla kalmaz, ama aynı zamanda insanın bugün içinde bulunduğu duruma gelmesine kadar olup biten bütün olayları da anlatır⁷. Yine Eliade'ye göre mitoloji bir yalanı ifade etmek yerine mükemmel bir hakikati ifade etmektedir. Çünkü o, sadece realitelerden bahsetmektedir⁸.

Mitolojinin başlıca dört büyük konusu vardır:

1. Teogoni: Tanrıların nereden geldikleri
2. Kozmogoni: Evrenin nasıl oluştuğu

⁷ Eliade Mircea, *Mitlerin Özellikleri*, 1993, İstanbul, s. 17.

⁸ Eliade Mircea, *Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu*, Çev. Mehmet Aydın, 1995, Ankara, s.84.

3. Antropogoni: İnsanların nereden geldikleri ya da nasıl oluştukları
4. Eskatoloji: İnsanın ve dünyanın geleceği

Teogoni mitoslarında Tanrı asli fail olarak görülür, zaman ve mekânı yoktur. İnsanlar, onu ancak algılayabilirler. Yaratıcıdır, merhamet sahibidir. İnsanlara rızık gönderir. Yağmur yağdırır vb. Alman etnologu ve Katolik rahibi Wilhelm Schmidt "*Ursprung der Gottesidee*"(Tanrı Düşüncesinin Kaynağı) adlı eserinde yeryüzünde hala yaşamını devam ettiren, insanlığın ilk kültür seviyesini yaşayan kabilelerin olduğunu ve onlarda var olan mitolojilerden hareketle insanlığın bugünkü durumundan geriye doğru hareketle ilk dine ulaşmayı hedeflemiştir. . O bu çalışmasında insanlığın tarihsel kronolojisi yerine etnolojik bir kronoloji sunar.:

1.Aşama Avcı-toplayıcılık

Bu aşamada erkek avcılık, kadınlar ise bitki toplayıcılığı yaparlar.

2.Aşama ise Üretim aşaması. Hayvan yetiştiricisi göçebe toplum, Ziraat ve bahçivanlık kültürü.

3. Bu aşamalardan sonra yüksek kültürlü toplumlar ve medeniyetler oluşmuştur⁹.

Wilhelm Schmidt, yeryüzünde başlangıç kültür ve dinini temsil edebilecek üç ana kültür çevresi tespit etmiştir: Kutup Amerika ilk kültür çevresi: Asya ve Afrika ilk kültür çevresi: Avustralya ilk kültür çevresi¹⁰.Schmidt burada bu kültür çevrelerindeki yüce varlık inancı ve mitlerin mukayese etmiştir. Örneğin:

Kuzey Amerika Kutup ilk kültüründe yeryüzününün yaratışı şöyledir: Başlangıçta deniz (su) vardı. Suyun derinliklerine dalgıç yapan dalgıç kuşu denizin dibinden balçık getirir ve yaratıcının isteğiyle denizin üstüne bırakır ve böylece yeryüzü oluşur¹¹. Bu miti daha sonra Kuzey Asya yaratılış miti ile karşılaştırır. Burada da yaratılış şu şekilde gerçekleşir: Başlangıçta her şey su idi. Tanrı kuğu kuşunu sudan balçık alması için gönderir. Aldıktan sonra gagasındaki balçığı serper ve böylece yeryüzü oluşur. Sonra tanrı ikinci bir kuş gönderir ve toprağı kazarak ve eşerek ağları ve ovaları meydana geti-

---

⁹ Schmidt,Wilhelm,Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Münster, 1930, s.234.

¹⁰ Schmidt,Wilhelm, Ursprung der Gottesidee, Münster, 1935, C.6,s.13-15.

¹¹ Schmidt,Wilhelm ,a.g.e., s.34-35.

rir. Sonra şeytan ara ormanı bataklık yapar. Tanrı yeryüzünde yalnız olan adamı yaratır. O uykuya daldığında şeytan onun göğsüne dokunur. Şeytanın dokunduğu göğüs kemiğinden kadın meydana gelir¹². Bu mitler, Kutsal kitaplardaki anlatımla paralellik arz ederken, insanın yeryüzündeki anlam arayışındaki ben neyim? Kimim sorularının da bir cevabı olur. Bu mit motifleri insanlığın gelişimi ile birlikte değişmelere uğrasalar da Mircea Eliada'nın deyimiyle özünü korumaktadırlar. Başta Yunan Mitolojisi olmak üzere diğer kadim toplumlarında Tanrının bu yaratıcı özelliği antropomorfik özellik kazanmıştır. Tanrı ya da tanrılar insan biçimci bir şekil almıştır. Tanrı ve tanrıçaların bu durumu sanata ilham kaynağı olmuştur. Mitolojilerdeki bu durum kanaatimizce putperestliğin temelini oluşturmaktadır.

Mitolojilerdeki tanrısal özellik, soyluluk daha sonra tanrı- kral ya da kraltanrı şekline dönüşecek ve kral yeryüzünde tanrının yerini alacaktır. Mezopotamya, Mısır ve Roma uygarlıklarında olduğu gibi.

Mitler, tarihin başlangıç dönemlerine ait olduklarından köken itibariyle kolektif bir tasavvur ve tahayyülün ürünü olarak ortaya çıkarlar. Mitler, ilk ortaya çıkışlarından itibaren kendisi ve kendinden sonrakiler için hayat geçirilerek model oluştururlar. Doğu dönemlerinin tarihsel karakterleri klişeleştirilerek toplumlara takip edilecek günler için moral kaynağı oluştururlar¹³.

Eski Yunan'da M.Ö. 9. ve 8. yüzyıllarda Homeros'un *İlyada ve Hesiodos'un Odysseia* destanlarında yansısını bulan kahramanlık çağı öykülerinin, -aristokrasi, kent devleti ve demokrasi- dönemi- çağlar boyu toplumsal yapı ve çevre ile etkileşim içinde değişerek, dönüşerek dilsel, kavramsal ve düşünsel dünyada pek çok alanda etkilerine rastlanılmaktadır. Mitosların bir dünya görüşü oluşturacak şekilde sistemleştirilmesinden ibaret olan mitoloji, doğal ve toplumsal dünyayı anlamlandıran, doğüstü güç ve uzantılara sahiptir. Mitoloji, insan biçimci- *antropomorfik* bir düşünce yapısının doğüstü varlıklarla doğal, toplumsal varlıklar arasındaki ilişkilerinin *dinsel* özellikler taşıyan ifadesidir. Düşünme biçimi olarak da *analoji'*ye dayanır¹³.

Mitler, aynı zamanda insanlık tarihinin dönüşüm dinamikleridirler. Yunan mitolojisindeki tanrı Hermes, İdris peygambere dönüşümü, Göçebe -hayvancılık yapan toplumların Gök tanrısının Yunan mitolojisinde Zeus'a dönüşümü vb.. Grek panteonu, Zeus, Hera, Apollon, Athena, Aphrodite, Poseidon ve Ares vb

¹² Schmidt Wilhelm, a.g.e., s.35.

¹³ Akgül Mehmet, Din Sosyolojisi Ders Notları, Basılmamış, Konya, 2011, s. 86.

benzeri pek çok sağlam açık ve yetkin bir biçimde bir kısmı Yakındoğu kaynaklı tek-tanrı dinler silsilesine ancak muğlâk bir tarzda aktarılırken, bir kısmı tarih toprağının çatlakları arasında tümüyle yitip gitmiş gözükmektedir¹⁴

Modern dönemlere gelindiğinde ise mitolojilerdeki sembolik anlatımlar değer kaybetmeye başlamış ve evrenin faili insan olmuştur. Mitik ve metafizik dünya insanların hayatlarında çıkmaya başlamıştır. Ne var ki modern insan kendini bütün uğraşlara rağmen bu dünyadan tamamen soyutlamasını başaramamıştır. Bu mitler, insana bir inanç formu sunduğu için yaşanan hayatı anlamlandırma ve izah etme işlevini sürdürmektedir. Her şeyin bir başlangıcı olduğu gibi gerek evrimci nazariyede gerekse teolojik nazariyede insanın da bir başlangıcı olduğundan tarihsel bir anlam taşımaktadır. Tarih ve mit arasında karşılıklı olarak bir geçişkenlik söz konusudur. Bazı olaylar, mitsel kalıplarla ifade edildiği gibi bazı durumlarda da bunun tersi bir işleyişle bir mitsel olayın tarihselleşmesi söz konusudur¹⁵. Hz. İsa ve Yahudilerin Fışık bayramı gibi. Şiiliğin Hz. Ali algısı aynı şekilde gerçek tarihsel kişiliğini üzerine örnekliğin en yüksek vurgusu yapılarak mitsel bir modelle kutsanmıştır.

4. SONUÇ

İnsanla beraber var olmuş, onunla varlığını sürdüren din, tarih öncesi ve tarih dönmelerinde de kendisinden vaz geçilmesi mümkün olmayan bir fert ve toplum açısından önemini her daim korumuştur. Din, insan hayatına anlam katarken, mit ise bu durumu sembolik bir biçimde canlı tutmasını sağlar.

Din, kendine has bir yapılanmaya sahiptir. Mitoloji ve din kendi dönemlerinin sosyal yapısına uygun olarak gelişirler. Mit ve dinler, insanın yaşamı anlama ve anlamlandırma sürecindeki enstrümanlarıdır. Bu çerçevede insan-öğlü, hayatın kültürel değerlerini üretmişlerdir.

Mitler ise içerik açısından tarihsel bir gerçeklikten hareket ederek zamanla bir değerler manzumesine dönüşmüş semboller dünyasıdır. Mitlerdeki temel model roller, tarihsel süreçte toplumların belleklerinde sembolleşerek insanı ve toplumsal var oluşun ilk örneklerini meydana getirmektedirler. Mitlerdeki insan duygusuna seslenen insani özellikler, pozitif bilimin rasyonelitesine, teknik gelişmesine bırakmıştır. Mitler, insanlık tarihi boyunca toplumsal kurum ve değerlerin inşasında varlığını devam ettire gelmiştir.

¹⁴ Özbudun, Sibel, Hermes'ten İdris'e Bir Dinsel Geleneğin Dönüşüm Dinamikleri, Ankara,2004,s.13.

¹⁵ Yılmaz Hüseyin, a.g. ç.,s.25.

5. KAYNAKLAR

- Akgül Mehmet, Din Sosyolojisi Ders Notları, Konya, 2011.
- Bahadır Abdülkerim, İnsanın Anlam Arayışı ve Din, İnsan Yayınlar, İstanbul,2002.
- Böschmeyer, Uwe, Die Sinnfrage in Psychotherapie und Theologie, Die Existenzanalyse und Logotherapie E.Frankl's aus theologischer Sicht, Walter de Gruyter Verlag, Berlin-Newyork.1977.
- Dumortier Brigitte, Atlas des Religions, Çev. Özgür Adadağ, Dinler Atlası, NTV Yayınları, İstanbul, 2007.
- Eliade Mircea, Mitlerin Özellikleri, Simavi Yayınları, İstanbul, 1993.
- Eliade Mircea, Dinin Anlamı ve Sosyal Fonksiyonu, Çev. Mehmet Aydın, Kültür Bakanlığı, Ankara, 1995.
- Frankl, Victor, Das Leiden am sinnlosen Leben, Psychotherapie für heute, Herder Verlag, Freiburg,1991.
- Özbudun, Sibel, Hermes'ten İdris'e Bir Dinsel Geleneğin Dönüşüm Dinamikleri, Ütopya Yayınevi, Ankara,2004.
- Şmidt, Wilhelm, Handbuch der vergleichenden Religionsgeschichte, Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung Münster, 1930
- Schmidt, Wilhelm Ursprung de Gottesidee, Aschendorffsche Verlagsbuchhandlung, Münster, 1935.
- Yılmaz Hüseyin, Mitsel Bilgi ve Öğretim, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Van, 1995.